

Анастасія Солонар,
здобувач кафедри адміністративного права
Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 35.072.3:347.7:334.72

***Особливості взаємодії державного реєстратора з органами державної
влади***

На сьогодні переважна більшість державних органів реалізують покладені на них державою повноваження шляхом взаємодії між собою. Така взаємодія може проявлятися у різних формах, як у формі спільної діяльності, так і за допомогою обміну досвідом, інформацією тощо.

Дослідженню даного питання приділяли певну увагу такі вчені-юристи: Р. Аксенов, П. Бірюков, І. Веремеєнко, С. Данилова, Д. Заброда, В. Звирбуль, В. Караханов, Л. Корнєва, В. Лисенко, В. Тимошук, Г. Цимбал та інші. Не дивлячись на те, що питання поняття, форм і принципів взаємодії активно досліджується, але наукове співтовариство так і не дійшло єдиної позиції з приводу зазначеного. До того ж питанню взаємодії державного реєстратора з іншими державними органами взагалі не приділялась належна увага. Тому необхідно підкреслити, що така позиція актуалізує необхідність поглиблення наукових досліджень у сфері взаємодії державного реєстратора з органами державної влади.

Метою даної статті є визначення, на основі аналізу наукових думок та норм чинного законодавства, поняття, форм і принципів взаємодії державного реєстратора з органами державної влади, а також окреслення кола суб'єктів та особливостей такого роду співробітництва.

Як слушно зазначає В.Є. Караханов, взаємодія – це дійовий прояв цілісної системи [1, с. 61]. Адже саме з огляду на певну систему органів,

можна простежити прояв взаємодії, яка наскрізною ланкою пронизує всю систему, поєднуючи її складові між собою у єдине ціле.

Взаємодія є категорією, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, заміну стану, взаємоперехід, а також зумовлення одним об'єктом появи іншого [2, с. 81]. Взаємодія в її позитивному розумінні пов'язана із взаємодопомогою суб'єктів соціальних відносин, тобто взаємодопомогою, обопільною допомогою, допомогою, що надається один одному взаємно [3, с. 188]. Завдяки даній категорії виявляються нові можливості в забезпеченні належного правового регулювання тих чи інших правових відносин.

Ю. М. Ратишевський зазначає, що обов'язковою ознакою взаємодії являється ділове співробітництво в інтересах вирішення спільних завдань [4, с. 17]. Тобто, слід наголосити, що взаємодія виявляється через категорію співробітництва між тими чи іншими органами. А саме співробітництво може реалізуватися у різних формах спільної діяльності. Як приклад, можна навести спільні дії при здійсненні певного повноваження, інформаційний обмін тощо.

Таким чином, неможливо не погодитися, що взаємодія - заснована на законах та підзаконних нормативних актах, узгоджена за цілями, місцем та часом діяльність різноманітних виконавців сумісного вирішення поставлених перед ними завдань [5, с. 6].

З огляду на окреслені визначення, вбачається доцільним визначити основні ознаки такого поняття як взаємодія. До основних ознак взаємодії слід віднести: 1) це певним чином узгоджена діяльність; 2) проявляється між певними суб'єктами; 3) вбачає реалізацію спільних завдань; 4) усі аспекти взаємодії мають бути встановлені законодавством, тобто належний рівень правової регламентації; 5) узгоджена за часом, місцем і цілями діяльність.

До принципів, які мають переважати при взаємодії у процесі державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців необхідно віднести: 1) неухильне виконання вимог Конституції України, законів, підзаконних

нормативно-правових актів; 2) надання можливості реалізації прав громадян, визначених законодавством; 3) здійснення спільних дій лише за заздальгідь обумовленим планом у межах закону; 4) вільний вибір форм співробітництва (взаємодія не лише шляхом обміну інформацією, а перехід до більш активних форм); 5) взаємна допомога між суб'єктами взаємодії у реалізації спільних завдань; 6) відповідальність за неналежне виконання спільних дій усіма без винятку суб'єктами взаємодії;

Вважаємо за належне окреслити коло суб'єктів взаємодії в сфері державної реєстрації. Відповідно до п. 1.3. Порядку взаємодії суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [6] суб'єктами інформаційного обміну є: Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва, Державна податкова адміністрація, Державний комітет статистики, Пенсійний фонд України. Крім того до даного переліку слід додати суб'єктів взаємодії: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонди соціального страхування, Міністерство юстиції України, суд, правоохоронні органи, органи реєстрації актів цивільного стану.

Звичайно, що безпосереднім суб'єктом взаємодії буде виступати державний реєстратор. Саме йому належить центральне місце серед усіх суб'єктів співробітництва при реалізації такого повноваження як державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Визначивши суб'єктів взаємодії, постає необхідність розкрити зміст, предмет та форми співробітництва останніх.

Що стосується першого суб'єкта взаємодії, то на підставі відомостей, що надходять від державного реєстратора до ЄДР – Держкомпідприємство протягом дня, але не пізніше 10 год. 00 хв. наступного робочого дня, передає з бази даних Єдиного державного реєстру суб'єктам інформаційного обміну (ДПА, Держкомстат, Пенсійний фонд) повідомлення та відомості з

реєстраційних карток про вчинення реєстраційних дій та підтвердження відомостей про юридичну особу або фізичну особу-підприємця.

Постає питання, чому дане повноваження виконує Держкомпідприємництво, адже повноваження в сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців було передано Державній реєстраційній службі України, а тому необхідно внести зміни до вищезазначеного Порядку, в якому замість Держкомпідприємництва зазначити Державну реєстраційну службу України у відповідних відмінках.

Інформаційний обмін здійснюється інформаційно-телекомунікаційними засобами в електронному вигляді. Підтвердження щодо отримання інформації з ЄДР здійснюється суб'єктами інформаційного обміну не пізніше 18 год. 00 хв. робочого дня, в який були отримані ці відомості.

Суб'єктами інформаційного обміну відомості про здійснення реєстраційних дій, у тому числі про взяття на облік і зняття з обліку юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, передаються не пізніше 10 год. 00 хв. наступного робочого дня з моменту підтвердження про отримання інформації з ЄДР відповідно до вищевикладеного порядку тому суб'єкту інформаційного обміну, який надав відповідні відомості.

Повідомлення про відомості, визнані при проведенні контролю помилковими (неповними), того самого дня, але не пізніше 10 год. 00 хв. наступного робочого дня, надаються суб'єкту інформаційного обміну, який надав такі відомості, із зазначенням причини неприйняття.

Протягом одного робочого дня суб'єкт інформаційного обміну, який передав відомості, визнані при проведенні контролю помилковими (неповними), усуває недоліки та передає скориговану інформацію суб'єктам інформаційного обміну не пізніше 10 год. 00 хв. наступного робочого дня.

У разі виникнення ситуації неможливості використання інформаційно-телекомунікаційних засобів зв'язку для інформаційного обміну використовуються інші носії даних, які передаються кур'єром. Організацію

передачі носіїв даних забезпечують відповідальні особи суб'єктів інформаційного обміну.

У даному випадку, зрозуміло, що можна використовувати будь-які носії інформації, проте не зрозумілим залишається фінансова сторона даного положення, а саме хто має сплачувати за кур'єрську доставку?

Усі суб'єкти інформаційного обміну є відповідальними за своєчасне та в повному обсязі надання достовірних інформаційних ресурсів, довідників. Відповідальні виконавці щодо організації та виконання інформаційного обміну відповідно до Порядку визначаються у відповідних протоколах.

Крім того у Порядку не визначено яку ж відповідальність будуть нести суб'єкти інформаційного обміну у разі порушення його положень. У даному випадку вважаємо, що слід передбачити дисциплінарну відповідальність за порушення такого роду.

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [7] чітко визначає, яку інформацію повинен передати державний реєстратор відповідним органам статистики, ДПС, Пенсійного фонду і відомості про які саме реєстраційні дії. Як приклад, можна навести:

- відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи;
- відомості про державну реєстрацію припинення юридичної особи;
- повідомлення про те, що з відповідної дати розпочинається процес проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації (аналогічне повідомлення крім зазначених органів надсилається і до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, фондів соціального страхування та голові ліквідаційної комісії (ліквідатору) юридичної особи);
- повідомлення про те, що з відповідної дати розпочинається процес проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця тощо.

Відповідне повідомлення надсилається і фонду соціального страхування.

Загалом кількість відомостей, що передаються відповідним органам налічує понад 20 позицій.

Більшість із передбачених законом форм заяв та повідомлень затверджені Наказом Міністерства юстиції України від 30.11.2011 р. № 3433/5 «Про затвердження форм заяв та повідомлень, надання (надсилання) яких встановлено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [8].

У свою чергу органи державної податкової служби, Пенсійного фонду України у випадках передбачених законом здійснюють передачу певних відомостей державному реєстратору.

Ще одне положення варте уваги, що порядок передачі державному реєстратору ідентифікаційних кодів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України визначається спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері статистики. Проте на рівні нормативно-правового акту дане питання не врегульовано.

Якщо розглядати особливості взаємодії державного реєстратора і Міністерства юстиції України, то необхідно звернутися до Регламенту передачі Міністерством юстиції та його територіальними органами державним реєстраторам даних про юридичних осіб від 27.02.2007 р. [9].

Відповідно до зазначеного Регламенту, дані подаються у формі реєстраційних карток, затверджених наказом Держкомпідприємництва України від 9 червня 2004 року № 67 «Про затвердження форм реєстраційних карток», який втратив чинність. Тому необхідно замість зазначеного наказу передбачити наказ Міністерства юстиції України від 14.10.2011 р. № 3178/5 «Про затвердження форм реєстраційних карток».

Дані передаються для внесення державним реєстратором відповідних записів до Єдиного державного реєстру, оформлення свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи та передачі його Мін'юсту (територіальному органу) для видачі юридичній особі (її уповноваженому представнику).

Державний реєстратор, Мін'юст (територіальний орган) організують передачу даних та свідоцтв таким чином, щоб забезпечити реєстрацію юридичної особи у можливий найкоротший термін.

Проаналізувавши зазначений Регламент, можна дійти висновку, що у даному випадку простежується чітка і налагоджена процедура співробітництва у формі спільних дій, однак у зазначеному Регламенті через відміну свідоцтва про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, слід замінити зазначене свідоцтво на витяг з Єдиного державного реєстру у відповідних відмінках.

Якщо вести мову про суд як суб'єкт взаємодії з державним реєстратором, потрібно враховувати, що весь процес співробітництва зводиться до таких форм: 1) звернення державного реєстратора до суду із заявою про зміну мети установи у встановленому законом порядку; 2) направлення судом державному реєстратору судового рішення для внесення запису до Єдиного державного реєстру про таке рішення та його виконання; 3) оскарження до суду дій посадових осіб Державної реєстраційної служби, представників Головного управління юстиції у зв'язку з проведенням планової чи позапланової перевірки.

У статті 103 Цивільного кодексу України зазначено, що якщо здійснення мети установи стало неможливим або воно загрожує суспільним інтересам, то відповідний орган, який здійснює державну реєстрацію, може звернутися до суду з заявою про визначення іншої мети установи за погодженням з органами управління установою [10]. Проте, не зрозуміло в порядку якого судочинства має бути врегульоване дане питання і які вимоги до звернення.

Доцільно у зверненні передбачити: найменування суду, його адресу; прізвище, ім'я та по-батькові державного реєстратора, його місце роботи, адреса; найменування установи в інтересах якої подається звернення, її місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові уповноваженої особи; підстави для звернення та виклад основних вимог з посиланням на норми закону; перелік документів, що додаються до звернення (при необхідності);

найменування органу державної реєстрації, дата та підпис державного реєстратора, який склав звернення із прикладенням печатки.

Ще одним суб'єктом співробітництва можуть виступати правоохоронні органи. Державний реєстратор повідомляє правоохоронні органи щодо порушення визначеного законом строку для подання відповідними посадовими особами юридичної особи та фізичною особою-підприємцем державному реєстраторові рішень щодо припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця. У даному випадку встановлена адміністративна відповідальність за ст. 166-6 КпАП «Порушення порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця».

На що слід звернути увагу, так це на той факт, що форма та порядок повідомлення не визначений на законодавчому рівні, а тому слід передбачити, що повідомлення надсилається поштовим відправленням, електронною поштою або за допомогою послуг кур'єра.

У змісті повідомлення необхідно зазначити: найменування правоохоронного органу; прізвище, ім'я та по-батькові державного реєстратора, посада, місце роботи; факт порушення, юридична особа чи фізична особа-підприємець, які вчинили порушення, зміст вимог з посиланням на нормативну базу; найменування реєстраційного органу; дата, прізвище, ім'я, підпис державного реєстратора із прикладенням печатки.

Крім того, працівники контролюючих і правоохоронних органів наділені відповідно до ч. 6 ст. 11 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» правом доступу до документів, які знаходяться у відповідній реєстраційній справі. Окремі аспекти взаємодії простежуються у випадку виїмки документів з реєстраційних справ.

З огляду на можливість взаємодії державного реєстратора і органів реєстрації актів цивільного стану, слід підкреслити, що даний аспект

співробітництва проявляється у порядку, визначеному ст. 48 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

Державний реєстратор у разі отримання повідомлення про смерть фізичної особи-підприємця та в разі, якщо третя особа, зокрема спадкоємець або відповідний орган виконавчої влади, протягом двох місяців з дня отримання такого повідомлення не подає нотаріально засвідчену копію свідоцтва про смерть фізичної особи або довідку органу реєстрації актів цивільного стану про смерть фізичної особи, зобов'язаний надіслати запит до відповідного органу реєстрації актів цивільного стану для отримання документа про підтвердження факту смерті фізичної особи-підприємця відповідно до законодавства України.

Форма такого запиту затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 30.11.2011 р. № 3433/5 «Про затвердження форм заяв та повідомлень, надання (надсилання) яких встановлено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». У запиті про отримання документа про підтвердження факту смерті фізичної особи-підприємця зазначається: вихідний номер документа, дата; адресат (місцезнаходження, повне найменування відповідного органу державної реєстрації актів цивільного стану громадян); норма закону, дані про фізичну особу-підприємця, яка померла (прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків або номер та серія паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні або інші переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомили про це відповідні органи державної влади та мають відмітку у паспорті); конкретна вимога; прізвище, найменування органу реєстрації, ім'я та по батькові державного реєстратора, підпис, розшифрування із прикладенням печатки.

Підводячи підсумок, на основі вищезазначеного необхідно окреслити, що взаємодія у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – це передбачена чинною законодавчою базою, узгоджена за

цілями, діями, часом і вимогами закону діяльність суб'єктів відповідних правових відносин спрямована на спільне виконання завдань у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, покладених на них державою.

На основі аналізу нормативно-правових актів та повноважень державного реєстратора можна визначити суб'єктів взаємодії з останнім: Державна реєстраційна служба України, Державна податкова адміністрація, Державний комітет статистики України, Пенсійний фонд України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонди соціального страхування, Міністерство юстиції України, суд, правоохоронні органи, органи реєстрації актів цивільного стану.

Також слід зазначити, що в процесі взаємодії між окресленими суб'єктами простежуються у переважній більшості наступні форми співробітництва: інформаційний обмін, спільна діяльність, розподіл функції у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Крім того, для повноцінного втілення у життя принципу «єдиного вікна», суб'єкти взаємодії повинні належно виконувати покладені на них обов'язки і у процесі співробітництва виробляти методичку спільної діяльності, спрямованої на створення єдиного офісу, що значно покращить і прискорить процедуру державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, і надасть змогу реалізації всіх функцій держави у зазначеній сфері управління.

Список використаних джерел

1. *Караханов В. Е.* Проблемы теории и социологии управления органами внутренних дел / В. Е. Караханов. – М., 1992. – 64 с.
2. *Философский энциклопедический словарь* / Гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
3. *Новий тлумачний словник української мови: У 3-х т. – 2 вид. – Т. 1. – К. : Аконіт, 2003. – 926 с.*

4. *Ратышевский Ю. М.* Организационно-правовые основы взаимодействия органов внутренних дел с органами налоговой полиции с учетом региональных особенностей : автореф. дис... канд. юрид. наук / Ю. М. Ратышевский. – М., 1998. – 18 с.

5. *Данилова С. И.* Совершенствование форм, методов и приемов взаимодействия органов предварительного следствия с периодической печатью, теле- и радиовещанием : Методические рекомендации / С. И. Данилова, Л. С. Корнева. – М. : ВНИИ МВД России, 2004. – 12 с.

6. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету статистики України від 14.02.2011 № 16/91/31, Постанова правління Пенсійного фонду України від 14.02.2011 № 5-2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0220-11>.

7. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 31-32. – Ст. 263.

8. Про затвердження форм заяв та повідомлень, надання (надсилання) яких встановлено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Наказ Міністерства юстиції України від 30.11.2011 р. № 3433/5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ua/RE20142.html.

8. Про затвердження Регламенту передачі Міністерством юстиції та його територіальними органами державним реєстраторам даних про юридичних осіб: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства юстиції України від 27.02.2007 № 23/74/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0184-07>.

9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40-44. – Ст. 356.

Солонар А. В. Особливості взаємодії державного реєстратора з органами державної влади

У статті розкриваються особливості і форми взаємодії державного реєстратора з органами державної влади. Також на основі аналізу діючого законодавства та поглядів вчених зроблена спроба визначити поняття, принципи, коло суб'єктів взаємодії та сферу співробітництва останніх.

Ключові слова : державний реєстратор, органи державної влади, взаємодія, співробітництво.

Солонар А. В. Особенности взаимодействия государственного регистратора с органами государственной власти

В статье раскрываются особенности и формы взаимодействия государственного регистратора с органами государственной власти. Также на основе анализа действующего законодательства и взглядов ученых сделана попытка определить понятие, принципы, круг субъектов взаимодействия и сферу сотрудничества последних.

Ключевые слова : государственный регистратор, органы государственной власти, взаимодействие, сотрудничество.

Solonar A. The features of co-operating of state recorder with public authorities

The article tells us about the features and forms of state recorder and public authorities co-operation. Also attempt to define a concept, principles, circle of subjects of co-operation and sphere of their collaboration has been done based on current legislation analysis and scientists` opinion.

Key words : state recorder, public authorities, co-operation, collaboration.

Солонар А. В. Особливості взаємодії державного реєстратора з органами державної влади [Текст] / А. В. Солонар // Публічне право. – 2012. – № 4. – С. 355–361.